

Luku 10: Näkökulmia tehtäviin ja kuviin

1. Vastaa kysymyksiin työ- ja työehtosopimuksesta.

a) Mitä tarkoitetaan työ sopimuksella ja työehtosopimuksella?

- Työsopimuksella solmitaan työsuhde työntekijän ja työnantajan välillä. Siinä työntekijä sitoutuu korvausta vastaan tekemään työtä työnantajalle tämän ohjeiden ja määräysten mukaan.
- Työehtosopimus määrää, millaisilla ehdoilla kunkin alan työ sopimukset tehdään.

b) Minkälaisista asioista niissä yleensä sovitaan?

- Työsopimuksessa sovitaan työsuhteen ehdot, kuten palkka, työaika, työsuhteen kesto ja työtehtävät.
- Työehtosopimuksessa sovitaan koko alalle vähimmäisehdot, joita on vähintään noudatettava, kun tehdään työ sopimuksia.

2. Ystäväsi on saanut ensimmäisen työpaikan ja on menossa tekemään työ sopimusta. Hän on epävarma siitä, mitä asioita työ sopimukseen pitää kirjata.

Miten neuvot häntä?

- Työsopimus kannattaa tehdä kirjallisesti ja siihen olisi hyvä kirjata seuraavat asiat:
 - työnteon alkamisajankohta
 - työtekopaikka
 - työsuhteen muoto ja kesto
 - mahdollinen koeaika
 - pääasialliset työtehtävät
 - työaika
 - sovellettava työehtosopimus
 - palkka ja palkanmaksukausi
 - vuosiloman määräytyminen
 - irtisanomisaika ja sen määräytyminen
 - määräaikaisen työ sopimuksen peruste ja sopimuksen päättymisaika tai arvio siitä.

3. Ystäväsi oli töissä rakennusliikkeessä toistaiseksi voimassa olevalla työ sopimuksella. Hänet irtisanottiin seitsemän kuukauden työskentelyn jälkeen. Työnantaja oli perustellut irtisanomista sillä, että ystäväsi oli töissä koeajalla.

Miten neuvot häntä?

- Koeaika voi olla enintään kuusi kuukautta. Mikäli työ sopimuksessa on sovittu pidemmästä ajasta, sopimus ei ole siltä osin pätevä.
- Ystävä voi toimia seuraavasti:
 - keskustelu työnantajan kanssa ja vaatimus päätöksen purkamisesta, koska se on tehty väärin perustein

- keskustelu luottamusmiehen kanssa ja asian vieminen hänen kauttaan työnantajalle
- yhteydenotto ammattiliittoon ja asian hoitaminen liiton lakimiehen kautta
- jos liitosta ei saa apua, yhteydenotto omaan lakimieheen, joka hoitaa neuvottelut tai lopulta riitauttaa tapauksen.

4. Ystäväsi saa uuden vakituisen työpaikan toisesta rakennusliikkeestä nollatuntisopimuksella. Uusi työnantaja on tarjonnut töitä melkein joka päivä, mutta yleensä työtunteja on ollut saman päivän aikana ensin muutama aamupäivällä ja sitten muutama illalla. Ystäväsi ei pidä tilanteesta.

Miten neuvot häntä?

- Jos työsopimuksessa ei ole sovittu säännöllisestä työajasta, ystävän tilanne on hankala.
- Nollatuntisopimus mahdollistaa sen, että työnantaja voi tarjota työntekijälle töitä lyhyinä pätkinä.
- Työsopimus velvoittaa työntekijän tulemaan töihin, kun töitä tarjotaan.
- Työntekijä voi kuitenkin kieltäytyä töistä. Vaarana on se, että töitä ei jatkossa tarjota.
- Ystävällä voi olla oikeus soviteltuun työttömyyskorvaukseen.
- Ystävä voi irtisanoutua työstään irtisanomisaikansa rajoissa, mutta hän joutuu karenssiin työttömyysturvan osalta.

5. Suomen lainsäädännössä keskeistä on, että säädökset suojelevat heikompaa osapuolta. Miten tämä ilmenee työsuhdetta koskevissa säädöksissä?

- Työsopimuksen ehdot, jotka ovat heikompia kuin työehtosopimuksissa on kirjattu, ovat pätemättömiä.
- Työnantajan irtisanoessa voimassa on pidempi irtisanomisaika kuin työntekijän irtisanoutuessa.
- Määräaikaiseen työsuhteeseen tarvitaan aina perustelu.
- Jos määräaikaisia työsopimuksia on ilman perusteltua syytä toistuvasti solmittu peräkkäin, pidetään työsopimusta toistaiseksi voimassa olevana.

6. Ota kantaa seuraaviin tilanteisiin oikeudellisesta näkökulmasta.

a) Työntekijän määräaikaista työsuhdetta oli jatkettu kymmenen kertaa. Työssäoloaika oli yhteensä yli seitsemän vuotta. Hänen mielestään työsuhteen pitäisi muuttua toistaiseksi voimassa olevaksi.

- Jos määräaikaisuudelle ei ole perustelua, monta kertaa uusitun työsuhteen pitäisi muuttua toistaiseksi voimassa olevaksi.
- Tässä tapauksessa työsuhteita oli niin monta ja niin pitkältä ajalta, että kyse oli työsuhteiden ketjuttamisesta. Näin voidaan olettaa työnantajalla olevan pysyvä työvoiman tarve.

b) Vuokratyöntekijältä kiellettiin työpaikan pukuhuoneiden käyttö, eikä hän saanut ostaa ruokalasta lounasta samalla tuetulla hinnalla kuin vakituiset työntekijät.

- Vuokratyöntekijältä ei voida kieltää pukuhuoneiden käyttöä.
- Vuokratyöntekijä voi käyttää ruokalaa, mutta hänellä ei ole oikeutta tuettuun ruokailuun.

7. Mäkisen perheen sisarukset ovat mukana työelämässä, mutta työsuhteet ovat niin sanottuja pätkätöitä. Pekalla on määräaikainen sopimus varastotöissä, Matti on osa-aikaisena marketissa ja tytär Kaija on koeajalla kahvilassa tarjoilemassa. Pekan mielestä hänen määräaikaisuutensa ei ole perusteltua, Kaija taas pelkää työsuhteensa päättymistä ennen aikojaan. Kaikki kolme ovat epätietoisia työeläkkeen kertymisestä, lomaoikeudesta ja työsuhdeturvasta.

Mitkä ovat heidän oikeutensa? (yo-tehtävä S2008)

- Työeläke ja lomaoikeus kuuluvat kaikille kolmelle. Osa-aikaisen työntekijän pitää olla töissä vähintään 14 vrk kuukaudessa, jotta lomaoikeudet kertyvät.
- Pekka voi tarkistaa omasta työsopimuksestaan, miten määräaikaisuus on perusteltu. Mikäli kyseessä on esimerkiksi perhevapaan sijaisuus tai projektiluonteinen työ, perustelut ovat riittävät. Jos määräaikaisuutta on jatkettu useita kertoja, kyseessä voi olla ns. ketjuttaminen ja työnantajalla voi olla pysyvä työvoiman tarve.
- Pekka voi saada apua työpaikan luottamusmieheltä tai ammattiliitolta.
- Kaijalla ja Kaijan työnantajalla on mahdollisuus purkaa työsopimus koeaikana tai sen päättyessä. Jos työsuhde päättyy koeajan aikana, se on perusteltava. Sopimusta ei voi purkaa epäasiallisin perustein.

8. Etsi esimerkki työsopimuksesta. Minkälaisia muutoseikkoja ja sisältöä koskevia havaintoja voit siitä tehdä?

- Opiskelijan oma vastaus